

ВЈЕЖБА 1β'. Αναλнзирαј и преведи: α' Οί κροκόδειλοι τίκτουσν φά τοίς χηνείοις παραπλήσιᾶ. β' Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ. γ' Οἱ Ἴωνικοὶ ἰατροὶ τὴν ἐπιληψιᾶν ἱερὰν νόσον ὀνομάζουσν. δ' Τὸν ἀγαθὸν στρατιώτην θαυμάζουσν οἱ πολῖται. ε' Οἱ ἔλαφοὶ καὶ οἱ λαγῶ ἔλαφροὶ εἰσν.

Г р а д и в о : промјена придјева ā- и o-основа (GGJ, §103–106).

П о ј а в е : **парафраза** грч. χηνείοις παραπλήσιᾶ, тј. срп. *налик гушчијум* (sc. *jajuma*); *ελμσα*, тј. изиостанак гл. еἰμн, у оὐ βιωτὸς (sc. ἐστнν); **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у ἐπιληψиᾶν ἱερὰν νόσον ὀνομάζουσн, што се на латински преводи помоћу два акузатива (*morbum comitiālem sacrum appellānt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*падавицу називају светом болешћу*); **реклија** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat); **енклиза**, у ἔλαφροὶ εἰсн.

А н а л и з а : **Именице**: **ἀνθρώπῳ** – dat msg, ἀνθρώπος *homo, vir, човјек*; **βίος** – nom msg, βίος *vita, живот*; **ἔλαφοὶ** – nom mpl, ἔλαφος *ceruus, jelen*; **ἐπιληψиᾶν** – acc fsg, ἐπιληψиᾶ *morbus comitiālis, епилепција, падавица*; **ἰατροὶ** – nom mpl, ἰατρός *medicus, лекар*; **κροκόδειλοι** – nom mpl, κροκόδειλος *crocodilus, крокодил*; **лагῶ** – nom mpl, λαγῶς *lepus, зец*; **νόσον** – acc fsg, νόσος *morbus, болест*; **πολίται** – nom mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **στρατιώτην** – acc msg, στρατιώτης *miles, војник*; **φά** – acc npl, φόν *ovum, јаје*. **Придјевн**: **ἀγαθὸν** – acc msg, ἀγαθὸς *bonus, praestans, probus, добар, ваљан*; **ἀνεξέταστος** – nom msg, ἀνεξέταστος *inexaminātus, неистражен*; **βιωτὸς** – nom msg, βιωτὸς *vivendus, вредан живљења*; **ἔλαφροὶ** – nom mpl, ἔλαφρός *celer, брз*; **ἱερὰν** – acc fsg, ἱερός *sacer, посвећен, свет*; **Ἴωνικοὶ** – nom mpl, Ἴωνικός *Jonicus, јонски*; **παραπλήσιᾶ** – acc npl, παραπλήσιος *similis, сличан*; **χηνείοις** – dat npl, χήνειος *anserinus, гушчију*. **Члан**: **ὁ** – nom msg, **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τὴν** – acc fsg, **ἡ**; **τοίς** – dat npl, **τό**; **τόν** – acc msg, **ὁ**. **Глаголи**: **εἰсн** – 3pl ind praes act, *εἰμн sum, бити*; **θαυμάζουσн(ν)** – 3pl ind praes act, *θαυμάζω miror, diviti ce*; **ὀνομάζουσн(ν)** – 3pl ind praes act, *ὀνομάζω appello, звати, називати*; **τίкτουсн(ν)** – 3pl ind praes act, *τίκτω pario, рађати, лећи*. **Везнице**: **καὶ** – *et, -que, u. Речце*: **οὐ** – *non, ne*.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Crocodili pariunt ova (sc. illis) anserinis similia.* **ii.** *Vita inexaminata homini vivenda non est.* **iii.** *Medici Jonici (Jonicorum medici) morbum comitiālem sacrum appellānt.* **iv.** *Militem praestantem cives mirantur.* **v.** *Cervi & lepores celēres sunt.*

П р е в о д : **1.** *Крокодили легу јаја налику (sc. оним) гушчијум.* **2.** *Неистражен живот за човјека није вредан живљења.* **3.** *Јонски лекари падавицу називају светом болешћу.* **4.** *Ваљаном војнику грађани се диве.* **5.** *Јелени и зечеви су брзи.*

ВЈЕЖБА 1γ'. Αναλнзирαј и преведи: α' Παλαιᾶ ἐστнν ἡ Ἑλληνική γλῶττᾶ. β' Οἱ τοῦ Λεωνίδου στρατιώται ἀνδρεῖοὶ ἦσαν. γ' Ἴσχυρᾶ ἦν τῶν νεανιῶν παιδειᾶ παρὰ τοίς Σпартиάταις. δ' Κακοὺς φέρουσι καρποὺς οἱ κακοὶ λόγοι. ε' Τοίς ἀνδρείοις ἀθάνατος ἐπεταῖ δόξα. ζ' Κακαὶ βιβλοὶ φέρουσι βλάβην.

П о ј а в е : **енклиза**, у παλαιᾶ ἐστнн; **реклија** грч. гл. ἔπομαι (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *sequor* (+acc) и срп. гл. *пратити* (+acc); **конгуренција** придјева и именице o-основа женског рода, у κακαὶ βιβλοὶ.

А н а л и з а : **Именице**: **βιβλοὶ** – nom fpl, βίβλος *liber, књига*; **βλάβην** – acc fsg, βλάβη *noxa, штета*; **γλῶττᾶ** – nom fsg, γλῶττᾶ *lingua, језик*; **δόξᾶ** – nom msg, δόξα *fama, gloria, laus, глас, чувење, слава*; **καρποὺς** – acc mpl, καρπός *fructus, плод*; **Λεωνίδου** – gen msg, Λεωνίδας *Leonidas, Леонид*; **λόγοι** – nom mpl, λόγος *verbum, dictum, sermo, рјеч, глас, говор*; **νεανιῶν** – gen mpl, νεανίᾱς *juvēnis, младш*; **пαιδειᾶ** – nom fsg, παιδειᾶ *institutio, eruditio, васпитање*; **Σпартиάταις** – dat mpl, Σпартиάτης *Lacedaemonius, Спартанац*; **στρατιώται** – nom mpl, στρατιώτης *miles, војнију*. **Придјевн**: **ἀθάνατος** – nom fsg, ἀθάνατος *immortalis*; **ἀνδρεῖοὶ** – nom mpl, ἀνδρείος *fortis, храбар*; **ἀνδρείοις** – dat mpl, ἀνδρείος *fortis, храбар*; **Ἑλληνική** – nom fsg, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*; **ἰσχυρᾶ** – nom fsg, ἰσχυρός *severus, јак, чврст, строг*; **κακαὶ** – nom fpl, κακός *mālus, зао, лош*; **κακοὶ** – nom mpl, κακός *mālus, зао, лош*; **κακοὺς** – acc mpl, κακός *mālus, зао, лош*; **παλαιᾶ** – nom fsg, παλαιός *antiquus, vetus, стар*. **Члан**: **ἡ** – nom fsg, **ἡ**; **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τοίς** – dat mpl, **ὁ**; **τῶν** – gen mpl, **ὁ**. **Глаголи**: **ἐπεταῖ** – 3sg ind praes mp, ἔπομαι *sequor, слиједити, пратити*; **ἐστн(ν)** – 3sg ind praes act, *εἰμн sum, бити*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, *εἰμн sum, бити*; **ἦσαν** – 3pl ind ipf act, *εἰμн sum, бити*; **φέρουсн(ν)** – 3pl ind praes act, *φέρω fero, носити, доносити*. **Предлози**: **παρὰ** – + dat, *apud, код*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Vetus est lingua Graeca (Graecorum lingua).* **ii.** *Leonidae milites fortes erant.* **iii.** *Severa erat iudicium institutio apud Lacedaemonios.* **iv.** *Malos ferunt fructus verba mala.* **v.** *Fortes immortalis fama sequitur.* **vi.** *Libri mali noxam ferunt (nocent).*

П р е в о д : **1.** Грчки језик стар је. **2.** Војници Леониде (Леонидини војници) бијаху храбри. **3.** Код Спартанаца васпитање младића бијаше строго. **4.** Лоше ријечи носе лоше плодове. **5.** Храбре (sc. људе) прати бесмртна слава. **6.** Лоше књиге доносе штету (штете, шкоде).

ВЈЕЖБА I. Μετάφραζε: **i.** *Historia est magistra vitae.* **ii.** *Discordia pōpūlo nocet.* **iii.** *Pōpūle, concordia amīcos delectas, inimīcos autem terres.* **iv.** *Magister puērū & puellam bonis libris edūcat.* **v.** *Bella vicos delent.* **vi.** *Aegrōti consiliis medicōrum parent.* **vii.** *Viro aegro consilia medīci necessaria sunt.* **viii.** *Libertātem & homīnes & bestiae amant.*

А н а л и з а : **Именице**: *amīcus* – φίλος; *bellum* – πόλεμος; *bestia* – ζῷον; *concordia* – ὁμόνοια; *consilium* – βουλή; *discordia* – διαφορά; *historia* – ἱστορία; *homo* – ἄνθρωπος; *inimīcus* – πολέμιος; *liber* – βιβλος; *libertas* – ἐλευθερία; *magister* – διδάσκαλος (ἡ); *magistra* – διδάσκαλος (ὁ); *medīcus* – ἰατρός; *pōpūlus* – δήμος; *puella* – κόρη; *puer* – κόρος; *vicos* – κόμη; *vir* – ἄνθρωπος; *vita* – βίος. **Пријдеви**: *aeger* – ἄρρωστος; *aegrōtus* – ἄρρωστος; *bonus* – ἀγαθός; *necessarius* – ἀναγκαῖος. **Глаголи**: *amo* – στέργω; *delecto* – τέρπω; *deleo* – ἐξαλείφω; *edūco* – παιδεύω; *noceo* – βλάπτω; *pareo* – πείθομαι; *sum* – εἰμί; *terreo* – тарάττω. **Везници**: *autem* – μέν ... δέ; *et* – καί.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ἡ ἱστορία διδάσκαλος τοῦ βίου ἐστίν. (Π ο j а в е : *ορτομοναџија енκλιτικε*, у βίου ἐστίν; *именски предикат*, у διδάσκαλος τοῦ βίου ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **β'** Ἡ διαφορά τῷ δήμῳ βλάπτει. **γ'** Ὡς δήμη, τοὺς μὲν φίλους τῇ ὁμοноία τέρπει, τοὺς δὲ πολέμιους тарάττεις. (Π ο j а в е : *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у τῇ ὁμοноία.) **δ'** Ὁ διδάσκαλος τὸν κόρον καὶ τὴν κόρην ταῖς ἀγαθαῖς βίβλοις παιδεύει. (Π ο j а в е : *инструментални датив* (*dativus instrumenti*), у ταῖς ἀγαθαῖς βίβλοις.) **ε'** Οἱ πόλεμοι τὰς κόμας ἐξαλείφουσιν. **ς'** Οἱ ἄρρωστοὶ ταῖς τῶν ἰατρῶν βουλαῖς πείθονται. **ζ'** Τῷ ἄρρωστῳ αἱ τῶν ἰατροῦ βουλαὶ ἀναγκαῖαί εἰσιν. (Π ο j а в е : *енκлиза*, у ἀναγκαῖαί εἰσιν.) **η'** Τὴν ἐλευθερίαν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα στέργουσιν (στέργει). (Π ο j а в е : *конгруенџија* више субјеката са предикатом, у καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα στέργουσιν (στέργει), гдје се предикат слаже или са оба субјекта (καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα) и стоји у плуралу, као у καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα στέργουσιν, или пак са ближим субјектом (τὰ ζῷα) и стоји у сингулару (због конгруенџије *nom npl са 3sg* (τὰ ζῷα трéχει)), као у καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα στέργει.

ВЈЕЖБА 4. Μετάφραζε: **1.** *Марљиви радници у зору полазе на послове (посао).* **2.** *Живот роба (ропски живот) пун је невоља.* **3.** *Код Атињана вијенац бијаше награда добрих грађана.* **4.** *Кости мртвака (мртвачке кости) чувају се у гробу.* **5.** *Орао лови зеца.* **6.** *Говор је слика мисли.* **7.** *Добри лекари лијече и тешке болести.* **8.** *Бесмртна је слава пјесника Хомера.*

А н а л и з а : **Именице**: *Атињанин* – Ἀθηναῖος; *болест* – νόσος; *вијенац* – στέφανος; *говор* – λόγος; *грађанин* – πολίτης; *гроб* – τάφος; *живот* – βίος; *зец* – λαγώς; *кост* – ὀστούν; *лекар* – ἰατρός; *мисао* – γνώμη; *мртвак* – νεκρός; *награда* – ἄθλον; *невоља* – ἀτυχία; *орао* – ἀετός; *пјесник* – ποιητής; *посао* – ἔργον; *радник* – ἐργάτης; *роб* – δούλος; *слава* – δόξα; *слика* – κάτοπτρον; *Хомер* – Ὅμηρος. **Пријдеви**: *бесмртан* – ἀθάνατος; *добар* – ἀγαθός; *марљив* – σπουδαῖος; *пун* – μεστός; *тежак* – χαλεπός. **Глаголи**: *бити* – εἰμί; *лијечити* – θεραπεύω; *ловити* – θηρεύω; *полазити* – трéπομαι; *чувати* – φυλάττω. **Предлози**: *код* – παρά; *на* – ἐπί; *у* – ἐν. **Везници**: *и* – καί.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Οἱ σπουδαῖοι ἐργάται трéπονται ἐπὶ ἔργῳ ἅμα τῇ ἔφ. (Π ο j а в е : *парафраза* грч. ἅμα τῇ ἔφ, тј. срп. у зору.) **β'** Ὁ τοῦ δούλου βίος μεστός ἐστί τῶν ἀτυχίων. (Π ο j а в е : *енκлиза*, у меστός ἐστίν.) **γ'** Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ στέφανος ἦν ἄθλον τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν. **δ'** Τὰ τῶν νεκρῶν ὀστά ἐν τῷ τάφῳ φυλάττεται. (Π ο j а в е : *конгруенџија* *nom npl са 3sg* (τὰ ζῷα трéχει), у τὰ ὀστά φυλάττεται.) **ε'** Ὁ ἀετός θηρεύει τὸν λαγῶν. **ς'** Ὁ λόγος τῶν γνώμων κάτοπτρον ἐστίν. (Π ο j а в е : *енκлиза*, у κάτοπτρον ἐστίν.) **ζ'** Οἱ ἀγαθοὶ ἱατροὶ καὶ τὰς χαλεπὰς νόσους θεραπεύουσιν. **η'** Δόξα Ὁμήρου τοῦ ποιητοῦ ἀθάνατος ἐστίν. (Ποјаве: *енκлиза*, у ἀθάνατος ἐστίν.)

ВЈЕЖБА 1δ'. Αναλιζирај и преведи: ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. Ἡ Αἴγυπτος μάλα εὐκαρπος χώρᾱ ἐστίν. Τὴν δὲ εὐκαρπιᾶν τῷ Νείλῳ ποταμῷ ὀφείλει. Ὁ γὰρ Νεῖλος κατ' ἐνιαυτὸν οὐ μόνον τοὺς ἀγροὺς κατακλύζει, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁδοὺς. Τότε ὁ Νεῖλος πόντῳ ὅμοιός ἐστίν. Μόνον οἱ λόφοι ὥσπερ νήσοι ἐξέχουσιν. Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἡ Αἴγυπτος σίτον φέρει ἄφθονον. Εἰκότως οὖν τὴν Αἴγυπτον οἱ παλαιοὶ τοῦ Νείλου δῶρον λέγουσιν.

Π ο ς α ν ε : **παραφραза** грч. μάλα εὐκαρπος χώρᾱ, тј. лат. *terra fertilissima* и грч. κατακλύζω, тј. лат. *aquis obruo*, грч. κατ' ἐνιαυτὸν, тј. лат. *quotannis*, срп. *сваке године*, грч. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, тј. лат. *terrā aquis obrutā* (аблатив апсолутни) и грч. σίτος ἄφθονος, тј. лат. *copia frumenti*, срп. *много жита*; **конгруенција** прид. εὐκαρπος, -ον са именицом женског рода, у еὐκαρπος χώρᾱ; **конгруенцију** члана и именице женског рода о-основа, у τὰς ὁδοὺς и τὴν Αἴγυπτον; **ορτοтонација енклитике**, у χώρᾱ ἐστίν; **енклиза**, у ὅμοιός ἐστίν; **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν Αἴγυπτον Νείλου δῶρον λέγουσιν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Aegyptum Nili donum appellant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*називају Египат даром Нила*).

А н а л и з а : **Именице**: **ἀγρός** – acc mpl, ἀγρός *ager, campus, поље, њива*; **Αἴγυπτον** – acc fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Египат*; **Αἴγυπτος** – nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Египат*; **δῶρον** – acc nsg, δῶρον *donum, дар, поклон*; **εὐκαρπιᾶν** – acc fsg, εὐκαρπιᾶ *fertilitas, плодност*; **κατακλυσμὸν** – acc msg, κατακλυσμός *diluvium, поплава, попом*; **λόφοι** – nom mpl, λόφος *collis, брежуљак*; **Νεῖλος** – nom msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Νείλου** – gen msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Νείλῳ** – dat msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **νήσοι** – nom fpl, νήσος *insula, острво*; **ὁδοὺς** – acc fpl, ὁδός *iter, via, пут*; **πόντῳ** – dat msg, πόντος *mare, море*; **ποταμῷ** – dat msg, ποταμός *flumen, ријека*; **σίτον** – acc msg, σίτος *frumentum, triticum, жито, пшеница*; **χώρᾱ** – nom fsg, χώρᾱ *terra, provincia, земља, крај*. **Придјеви**: **ἄφθονον** – acc msg ἄφθονος *copiosus, обилан*; **εὐκαρπος** – nom fsg, εὐκαρπος *fecundus, плодан*; **ὅμοιος** – nom msg, ὅμοιος *similis, сличан*; **παλαιοὶ** – nom mpl, παλαιός *antiquus, vetus*; **Члан**: **ἡ** – nom fsg, **ἡ**; **ὁ** – nom msg, **ὁ**; **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τάς** – acc fpl, **ἡ**; **τὴν** – acc fsg, **ἡ**; **τῆς** – gen fsg, **ἡ**; **τόν** – acc msg, **ὁ**; **τοῦ** – gen msg, **ὁ**; **τοὺς** – acc mpl, **ὁ**; **τῷ** – dat msg, **ὁ**. **Глаголи**: **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, *εἰμι sum, бити*; **ἐξέχουσιν** – 3pl ind praes act, *ἐξέχω exsto, стршиути*; **κατακλύζει** – 3sg ind praes act, *κατακλύζω aquis obruo, поплавливати*; **λέγουσιν** – 3pl ind praes act, *λέγω dico, appello, звати, називати*; **ὀφείλει** – 3sg ind praes act, *ὀφείλω debeo, дуговати*; **φέρει** – 3sg ind praes act, *φέρω fero, носити, доносити*. **Прилози**: **εἰκότως** – *merito, право, с правом*; **μάλα** – *valde, врло, веома*; **μόνον** – *tantum, само*; **τότε** – *tum, тада, онда*; **ὥσπερ** – (*vel*)*ut, (управо) као*. **Предлози**: **μετά** – + acc, *post, након*; **περί** – + gen, *de, о*. **Везници**: **γάρ** – *enim, наима*; **οὐ μόνον ... ἀλλὰ καὶ** – *non solum ... sed etiam, не само ... него и*; **οὖν** – *igitur, дакле*. **Речце**: **δὲ** – *autem, а*.

Т r a n s l a t i o : DE AEGYPTO. *Aegyptus terra fertilissima est. Fertilitatem Nilo flumini debet. Quotannis enim Nilus aquis non solum agros sed etiam vias obruit. Tum Nilus mari similis est. Exstant tantum colles velut insulae (insularum instar). Terrā aquis obrutā, Aegyptus copiam frumenti fert. Merito igitur veteres Aegyptum Nili donum appellant.*

Π ρ ε в о д : О ЕГИПТУ. *Египат је веома плодна земља. Плодност дугује ријеци Нилу. Наима, сваке године Нил поплаљује не само поља него и путове. Тада је Нил сличан мору (налик на море). Стрше само брежуљци попут острва. Након поплаве Египат доноси много жита. С правом, дакле, стари називају Египат даром Нила (Нилвим даром).*